

Pencereden yazmak

Rilke'nin 'beklemenin ölçüsü' dediği şeydir pencere ve J. B. Pontalis, 'her tür kapalı olana karşı olmak' için oturur oraya. Kendisini 'pencerelerle' okura açmış bir yazardan el alıp kendi pencerelerini açacak okurlar için, 'Pencereler' okunmaya değer bir kitap...

Psikanaliz, kültür ve deneme üslubu yan yana dizilir Pontalis'in kaleminde. Oda ve pencere kelimeleri sınırlarının dışına taşarlar. Gallimard'daki odasıyla psikanalist olarak çalıştığı oda Belle-Ile adasındaki ile aynılaşır, sonra da pencerelerle birleşirler. Öncelikle kafasındadır bu odalar elbette. "Kafa; o da bir oda, ama iç oda" diyen kendisidir. Oda müziğini çağrıştırır yazdıkları bu sebepten. Sıkı, nitelikli ve yüksek sadeliktedir.

Çevirmen Talat Parman'ın ifade ettiği gibi 'kendini yazmak (autographie) böylece ortaya çıkar. 'Kendiliğin yazısı'dır bu (graphie de soi) ve öznenin (je) olmaya koyulur durmadan.

Rilke'nin 'beklemenin ölçüsü' dediği şeydir sonuçta pencere ve J. B. Pontalis, 'her tür kapalı olana karşı olmak' için oturur oraya. "Yaşamımın dönemlerini birbiri ardına sıralanan açık pencereler olarak tanımlayabilirim" cümlesindeki 'açıklık' vurgusu önemlidir bu sebepten. **Düz, cam, kapalı, fiziki bir alan değildir derdi. Yazıya ve düşünceye hava değiştirmenin imkânıdır. Virginia Woolf'u çağrıştıran 'kendine ait oda' fikri, 'açık pencere' metaforu ile ilerler. Dili bundan ötürü de yüceltir. Hayatta 'kavramların işgalinden, el koymasından, zorbalığından koruyan dildir' bizi çünkü.**

Pencereleri sonsuza kadar ve rikkatle açar Pontalis. 'Uyuyan Kadın'ı yazarken psikanalizin yedeğinde şiirin alanına göz kırpar. Sıradanlıktan ve hayatın düş kırıcı tekdüzeliğinden sıyrılmak ister. Mesleğin zamanla bünyesinde oluşturacağı kireçlenmelerden kurtulmak için de yapar bunu. 'Dünyada düzayak' olana ve böylece kişinin yoksullaşmasına karşı çıkar. 'Aradalık' yaratıcı bir haldir onun için. "Eğer psikanalizden bıkmıyorsam, bu, psikanalizin bu aralıkta yani bu ara krallıkta, bu kralsız dünyada kendi tarzında uzun bir konaklama olmasındandır" der.

Bir Lacancı psikanalist olarak danışanlarından süzdüklerini hayat

ve kültürle yoğurur Pontalist. Yaşlanmak onu bir fiziksel süreç olarak değil Goya'nın tablosunu hatırlattıkça önemlidir. Satır aralarına psikanalize dair kuramsal yaklaşımlarını serpmekten geri durmamakla beraber çok daha insani bir etkileşimden yana olduğunu sezdirir. Danışanın seansları bitip de veda zamanı geldiğinde yani "bir hasta divandan son kez kalktığında ve daire kapısı ile büromun kapısını ayıran holü geçtiğinde, elbette heyecan vardır, ama farklıdır: Ayrılığın hüznüne, 'iki kişilik deliliği' andıran bir şeyden kurtulmuş olmak duygusu karışır" diye düşünür.

Bütün edebiyat türlerinde sözdizimi önemlidir ama deneme en az hatayla yazılmak durumundadır. Yazım yanlışlarını 'bir beden, bir yüzün, bir çiçeğin, bir ağacın sakatlanmasıyla' bir tuttuğu düşünüldüğünde, psikanalitik analiz gibi yazmayı da 'bir çalışma' olarak görmez Pontalis. **Bütün modern zihinlere musallat olan 'yönetmek' kavramındaki çökelmeyi (yasını, enerjisini, kaygısını vs.) makinemsi bulur ve insanın 'silinip' gitmek yazgısından bir nebze olsun kurtuluşunu yazıda bulur.** "Yazardan önce, ozan. Romandan önce, masal. Yazıdan önce, söz. Dilden önce şiir bizi sözcüğün bir nesne olduğuna ikna etti" diyen ve kendisini 'pencerelerle' okura açmış bir yazardan el alıp kendi pencerelerini açacak okurlar için, 'Pencereler' okunmaya değer bir kitap. Hekimliği üzerine kafa yorarken 'yaşamı daha yaşanabilir, dayanılabilir' kılmanın önerileri ve buluşlarıyla örülmüş 'analiz, düş, yazı' üçgeninde dönen yazılar toplamı. ■

PENCERELER

J. B. Pontalis
Çeviren: Talat Parman
Yapı Kredi Yayınları,
2023
120 sayfa.